

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

30 Σεπτεμβρίου 2020

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 4237

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 123195/Θ2

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος Θρησκευτικής εξειδίκευσης «Στοιχεία Λειτουργικής και Τελετουργικής Α' Τάξης Γενικού Εκκλησιαστικού Λυκείου».

**Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) των άρθρων 19, 20 και 24 του ν. 3432/2006 «Δομή και Λειτουργία της Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης» (Α' 14), όπως ισχύει,

β) της παρ. 2 του άρθρου 2 και της παρ. 2 του άρθρου 42 του ν. 4186/2013 «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις» (Α' 193).

2. Την εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, όπως διατυπώθηκε με τις υπ' αρ. 18/23-05-2019, 19/30-05-2019, 39/26-09-2019 και 28/05-06-2020 πράξεις του Δ.Σ. του.

3. Τη γνώμη του Εποπτικού Συμβουλίου Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης, όπως διατυπώθηκε στις 1η/7-06-2019 και 3η/16-07-2020 πράξεις του.

4. Την υπό στοιχεία 108806/Θ2/24-08-2020 απόφαση Υπουργού με θέμα «Αναμόρφωση των Ωρολογίων Προγραμμάτων Σπουδών των Εκκλησιαστικών Γυμνασίων και Γενικών Εκκλησιαστικών Λυκείων» (Β' 3625).

5. Το π.δ. 18/2018 «Οργανισμός Υπουργείου Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων» (Α' 31).

6. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

7. Το π.δ. 83/2019, «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 121).

8. Την υπό στοιχεία 1614/Υ1/08-1-2020 κοινή απόφαση της Υπουργού και του Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων «Μεταβίβαση δικαιώματος υπογραφής «Με εντολή Υπουργού» και «Με εντολή Υφυπουργού» στους Γενικούς Γραμματείς, στους Προϊσταμένους των Γενικών Διευθύνσεων, Διευθύνσεων, Αυτοτελών Διευθύνσεων, Τμημάτων και Αυτοτελών Τμημάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», καθώς και ορισμός κυρίων δαπανών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (Β' 8).

9. Το γεγονός ότι δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για τις δαπάνες που καλύπτονται από αυτόν, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Φ.1/Γ/435/118021/Β1/09-09-2020, εισήγηση του άρθρου 24 του ν. 4270/2014 (Α' 143), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 10 του ν. 4337/2015 (Α' 129) της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος Θρησκευτικής εξειδίκευσης «Στοιχεία Λειτουργικής και Τελετουργικής Α' Τάξης Γενικού Εκκλησιαστικού Λυκείου» ορίζεται ως εξής:

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗΣ
Α΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

1η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Ιστορικό πλαίσιο διαμόρφωσης και εξέλιξης της Λειτουργικής - Τελετουργικής

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να έχουν σαφή γνώση των προχριστιανικών λατρευτικών προτύπων, ειδωλολατρικών και εβραϊκών,
- β) να γνωρίζουν το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις θρησκευτικές παραδόσεις που επικρατούσαν την εποχή που άρχισε να διαμορφώνεται η χριστιανική λατρεία,
- γ) να εμβαθύνουν στις πηγές και τα κείμενα που καταγράφουν την κατά εποχές εικόνα της Λειτουργικής - Τελετουργικής,
- δ) να μελετούν και να τοποθετούνται κριτικά στα ιστορικά γεγονότα και τις θεολογικές προϋποθέσεις που ανά τους αιώνες συνέτειναν στη δομή, διαμόρφωση και εξέλιξη της Λειτουργικής - Τελετουργικής.

Περιεχόμενα

- α) Έννοια, σκοπός και περιεχόμενο της Λειτουργικής-Τελετουργικής
- β) Προχριστιανικά λατρευτικά πρότυπα της Θείας Λατρείας (ειδωλολατρική-εβραϊκή)
- γ) Πηγές της Λειτουργικής-Τελετουργικής
- δ) Η ανά τους αιώνες ιστορική εξέλιξη και διαμόρφωση της Χριστιανικής Λατρείας

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) αναζητούν και παρουσιάζουν εποπτικό υλικό (εικόνες, φωτογραφίες, βίντεο κ.α) σχετικά με τον τρόπο λατρείας των ειδωλολατρών, των Ιουδαίων και των Χριστιανών,
- β) επισκέπτονται ιερούς τόπους (Συναγωγές, Ι. Ναούς) και εκθεσιακούς χώρους όπου περιηγούνται και συζητούν με τους υπευθύνους για τα αγιαστικά αντικείμενα και άλλα τελετουργικά στοιχεία των διαφόρων θρησκευτικών παραδόσεων,
- γ) αναλαμβάνουν να παρουσιάσουν σημαντικές επιστημονικές προσπάθειες, όπως π.χ. τόμους Συνεδρίων, με ιστορικές αναφορές και εικονολογικό περιεχόμενο σχετικό με τη λειτουργική και τελετουργική παράδοση της Εκκλησίας και όχι μόνο,
- δ) εντοπίζουν και σχολιάζουν κείμενα όπως ερμηνευτικά υπομνήματα, Διατάξεις της Θείας Λειτουργίας και Τυπικά όπου διαφαίνεται η εξέλιξη της Λειτουργικής - Τελετουργικής. Ενδεικτικά αναφέρονται το ισχύον Τυπικό του Βιολάκη, τα Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος και το Σύστημα Τυπικού του π. Κων/νου Παπαγιάννη.

2η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Ο Ιερός Ναός ως οίκος του Θεού και τόπος λειτουργικός - σύναξης των πιστών

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να προσδιορίζουν ότι ο Ιερός Ναός διαμορφώθηκε κατά τα εθνικά πρότυπα και κατά το υπόδειγμα της Συναγωγής και να επισημαίνουν ότι κατά την χριστιανική διδασκαλία ο Ναός είναι το επίγειο κατοικητήριο της Τριαδικής Θεότητας,
- β) να κατανοούν ότι ο Ιερός Ναός λειτουργεί ως τόπος σύναξης των πιστών και ότι εξυπηρετεί τις λατρευτικές ανάγκες της Εκκλησίας. Εντός του Ναού δια των μυστηρίων και όλων των λειτουργικών συμβόλων και των λειτουργικών πράξεων συντελείται ο αγιασμός του λαού του Θεού,
- γ) να συνειδητοποιήσουν ότι ο Ιερός Ναός εξελίσσεται με διάφορους ρυθμούς και διαμορφώνεται ανάλογα με τις αλλαγές, τις λειτουργικές ανάγκες και τα ανά τους αιώνες νέα λειτουργικά δεδομένα της Εκκλησίας- χαρακτηριστικό παράδειγμα τα γεγονότα της Εικονομαχίας,
- δ) να αναγνωρίζουν ότι ο Ιερός Ναός είναι χώρος ευταξίας και συμμετοχής. Όλα μέσα σ' αυτόν, από τη διακόσμηση μέχρι τον εξοπλισμό, το φωτισμό και το χρώμα, λειτουργούν «ευσχημόνως και κατά τάξιν». Το κάθε δε μέλος του εκκλησιαστικού πληρώματος συμμετέχει και διακονεί στα τελούμενα.

Περιεχόμενα

α) Από τον Ιουδαϊκό και τον ειδωλολατρικό Ναό στον τόπο της Χριστιανικής Λατρείας
 β) Οι ρυθμοί και τα αρχιτεκτονικά τους στοιχεία. Λειτουργική και πνευματική τους σημασία
 γ) Εσωτερική διάταξη του Ι. Ναού, αισθητική και ευταξία του, διακονητές του (άγιο βήμα, κυρίως Ναός, νάρθηκας, λιτή) (Εκκλησιάρχης - Νεωκόρος, διακονητής Ιερού Βήματος, Λαμπαδούχοι, Ιεροψάλτες, Εκκλησιαστικοί Επίτροποι, Κυρίες Φιλοπτώχου Ταμείου, μέλη Ενοριακής Νεανικής Εστίας, Μέλη λοιπών δραστηριοτήτων)

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

α) επισκέπτονται αρχαίους ειδωλολατρικούς Ναούς και Συναγωγές, προκειμένου να έχουν προσωπική εμπειρία όσον αφορά τη δομή και τους χώρους τέλεσης των διαφόρων τελετουργικών πράξεων,
 β) επισκέπτονται Ιερούς Ναούς της περιοχής τους ή στο πλαίσιο εκπαιδευτικής δραστηριότητας Ιερούς Ναούς άλλων περιοχών και μελετούν από κοντά την αρχιτεκτονική τους, το ρυθμό και την εσωτερική τους διάταξη, καταγράφοντας χαρακτηριστικά δεδομένα λειτουργικού και τελετουργικού ενδιαφέροντος,
 γ) μεταβαίνουν σε εργαστήρια κατασκευής στασιδίων και λοιπού εξοπλιστικού υλικού του Ι. Ναού, αγιογραφίας και ειδών φωτισμού, και συζητούν με τους αρμόδιους για την παράδοση όσον αφορά τα θέματα αυτά, την εμπορευματοποίηση στο χώρο των λειτουργικών τεχνών και το κατά πόσο η αισθητική του Ναού μπορεί να συμβάλλει στην έμπνευση του πιστού για προσευχή,
 δ) συζητούν με ιερείς για την ευταξία στον Ιερό Ναό, αλλά και με εκπροσώπους των διαφόρων διακονημάτων (π.χ. ιεροψάλτες) για το έργο της διακονίας τους.

3η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Λειτουργικά σκεύη

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

α) να αναφέρουν κατά σειρά τα σκεύη που είναι απαραίτητα για την επιτέλεση όλων των μυστηρίων.
 β) να επισημαίνουν την ποιότητα και τις τεχνικές προδιαγραφές των λειτουργικών σκευών αλλά και την παρατηρούμενη στις μέρες μας εκβιομηχάνισή τους.
 γ) να γνωρίζουν για τον τρόπο καθαγιασμού των ιερών σκευών.

Περιεχόμενα

α) Τελετουργική χρήση και συμβολισμοί ιερών σκευών Αγίας Τραπέζης και Προθέσεως (Δισκάριο, άγιο ποτήριο, λαβίδα, αστερίσκος, λόγχη, σπόγγος, αέρας, δισκοκάλυμμα- ποτηροκαλύμματα, μούσα, ζέον, αρτοφόριο, τίμιος σταυρός, επιτάφιος).
 β) Τελετουργική χρήση και συμβολισμοί άλλων λειτουργικών σκευών. (λάβαρα, εξαπτέρυγα, θυμιατήρια, κιβωτός, κηροπήγια, κολυμβήθρα, μυροδοχείο, λεκάνη αγιασμού, δίσκοι, χερνιβόξεστο, δισκέλιο, αετός, σήμαντρα και κώδωνες).
 γ) Εκτροπή από την παράδοση - εκσυγχρονισμός.

Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Οι μαθητές/τριες:

α) χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν ως εργασία να ετοιμάσουν ανά ομάδα και να παρουσιάσουν σε χαρτόνι ένα μυστήριο τοποθετώντας σε φωτογραφίες τα απαραίτητα ιερά σκεύη: άλλη ομάδα τα σκεύη της Προσκομιδής, άλλη της Αγίας Τράπεζας, και άλλη τα υπόλοιπα,
 β) μέσω ιστοεξερεύνησης αναζητούν στο διαδίκτυο όλα τα ιερά σκεύη του Ναού και τα παρουσιάζουν. Στη συνέχεια επιχειρηματολογούν για την αισθητική τους αξία και επιλέγουν ποια από αυτά θα προτιμούσαν να είχαν στον Ναό τους,
 γ) επισκέπτονται εκκλησιαστικά μουσεία όπου παρατηρούν και μελετούν τους διαφόρους τύπους και την αισθητική των εκτιθέμενων λειτουργικών σκευών,
 δ) μεταβαίνουν σε χώρους κατασκευής και πώλησης λειτουργικών σκευών, προκειμένου να δουν και να συζητήσουν με τους υπεύθυνους για τα είδη, την τεχνική και την ποιότητα των λειτουργικών σκευών.

4η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Λειτουργικά άμφια

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να διακρίνουν ότι στην ορθόδοξη λατρεία τα άμφια των κληρικών διακρίνονται ανάλογα με τον βαθμό της ιερωσύνης,
- β) να γνωρίζουν την ιστορία και τα ενδυματολογικά πρότυπα διαμόρφωσης του κάθε ιερατικού αμφίου, καθώς επίσης και τις διαμέσου των αιώνων αναπότρεπτες αλλαγές και διαφοροποιήσεις,
- γ) να συνειδητοποιήσουν ότι εκτός των ιερατικών αμφίων υπάρχουν και τα άμφια της Αγίας Τράπεζας με τη δική τους ιστορία και λειτουργική χρήση,
- δ) να γνωρίζουν για την παράδοση των ποικίλων συμβολισμών των λειτουργικών αμφίων.

Περιεχόμενα

- α) Ιερατικά άμφια: ιστορία, τελετουργική χρήση, συμβολισμοί Άμφια Διακόνου (στιχάριο, επιμάνικα, οράριο) Άμφια Πρεσβυτέρου (στιχάριο, επιμάνικα, επιτραχήλιο, ζώνη, φελώνιο) Άμφια Επισκόπου 1) (στιχάριο, επιμάνικα, επιτραχήλιο, ζώνη, φελώνιο, επιγονάτιο, ωμοφόριο, μανδύας) 2) διακριτικά του αρχιερατικού αξιώματος (μίτρα, επιστήθιος σταυρός, εγκόλπιο, ποιμαντική ράβδος)
- β) Τα Άμφια της Αγίας Τραπέζης
Ιστορία, τελετουργική χρήση, συμβολισμός Κατασάρκιο
Ενδυτή
Ειλητό Αντιμήνσιο
- γ) Χρώμα των αμφίων κατά περιόδους. Εκτροπή από την παράδοση

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) επισκέπτονται την Ενορία, όπου ο εφημέριος τους δείχνει τα άμφια των κληρικών όλων των βαθμών. Ασκούν επίσης κριτική στις εκτροπές ως προς την αισθητική των αμφίων και την πολυτελή ενίοτε αμφίεση των ιερωμένων,
- β) αναζητούν στο διαδίκτυο τα ιερά άμφια. Σε προβολές μικρής διάρκειας βλέπουν την ένδυση κάθε βαθμού ιερωσύνης και ακούν τα λόγια που λέγονται κατά την ένδυση,
- γ) χωρίζονται σε δύο ομάδες και εντοπίζουν τα κείμενα που σχολιάζουν το νόημα κάθε αμφίου. Η πρώτη ομάδα παρουσιάζει τα κείμενα που αναφέρονται στα άμφια των κληρικών και η δεύτερη τα κείμενα που ερμηνεύουν τα άμφια της Αγίας Τράπεζας. Βασική πηγή είναι το λειτουργικό έργο του αγίου Συμεών Θεσσαλονίκης,
- δ) μεταβαίνουν σε εκθεσιακούς χώρους όπου παρατηρούν την ποικιλία των ιερών αμφίων, αλλά και σε εργαστήρια Ιερών Μονών ή και κοσμικά, όπου παρακολουθούν και συζητούν για τον τρόπο ύφανσης και κεντητικής διακόσμησης των λειτουργικών αμφίων.

5η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Λειτουργικά βιβλία

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να γνωρίζουν την αφετηρία, την εποχή, την εξέλιξη και τους λόγους για τους οποίους δημιουργήθηκαν τα λειτουργικά βιβλία της Εκκλησίας,
- β) να διακρίνουν το περιεχόμενο των λειτουργικών βιβλίων ανάλογα με τη λειτουργική τους χρήση και την περίοδο του λειτουργικού έτους,
- γ) να συνειδητοποιήσουν πως άλλα λειτουργικά βιβλία είναι για τη χρήση των λειτουργών, άλλα για τη χρήση των αναγνωστών και άλλα για τον λαό,
- δ) να εντοπίζουν στη λειτουργική βιβλιοθήκη και το αναλόγιο τα σχετικά βιβλία και να αναγνωρίζουν το πότε και πώς αξιοποιούνται στην καθημερινή λειτουργική πράξη.

Περιεχόμενα

- α) Βιβλία των αγιογραφικών αναγνωσμάτων Ευαγγέλιο
Απόστολος ή Πραξαπόστολος
Προφητολόγιο
Ψαλτήριο
β) Βιβλία λειτουργικών ευχών και διαφόρων Ακολουθιών
Ευχολόγιο (Διακονικό, Ιερατικό, Αρχιερατικό, Αγιασματάριο)
Ωρολόγιο
Εγκόλπιον του Αναγνώστου
γ) Βιβλία της λειτουργικής Υμνογραφίας και του Τυπικού
Οκτώηχος
Παρακλητική
Μηναία
Τριώδιο
Πεντηκοστάριο
Ανθολόγιο
Θεοτοκάριο
Τυπικό

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) επισκέπτονται με τον καθηγητή τους την Ενορία, όπου ο εφημέριος ή ο διάκονος τους παρουσιάζει όλα τα λειτουργικά βιβλία της εκκλησίας και οι μαθητές συζητούν μαζί του για το περιεχόμενο και τη χρήση του καθενός,
β) ανά ομάδες, με τη βοήθεια του εκκλησιαστικού Τυπικού, κατατάσσουν τα βιβλία ανάλογα με την εκκλησιαστική περίοδο,
γ) ανά ομάδες παρουσιάζουν από ένα λειτουργικό βιβλίο.

6η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Ασματικό-Ενοριακό και Μοναστηριακό Τυπικό

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να γνωρίζουν τον τύπο, τον χρόνο και τους λόγους διαμόρφωσης των δύο παραδόσεων του Τυπικού της Εκκλησίας,
β) να διακρίνουν τη δομή, τις Ακολουθίες και τον τρόπο χρήσης του Ψαλτηρίου σε κάθε μια από τις δύο παραδόσεις του Τυπικού,
γ) να είναι ενήμεροι όσον αφορά την εξέλιξη, την μετά την Εικονομαχία αλληλοπεριχώρηση των δύο Τυπικών και την ισχύουσα σήμερα τάξη στη θεία Λατρεία,
δ) να παρακολουθούν και να ενδιαφέρονται για τους προβληματισμούς, την κριτική και τις διάφορες απόψεις που κατατίθενται σήμερα σχετικά με το Τυπικό της Εκκλησίας, κυρίως στις Ενορίες.

Περιεχόμενα

- α) Το Ασματικό - Ενοριακό Τυπικό β) Το Μοναστηριακό Τυπικό
γ) Σύνθεση Ασματικού και Μοναστηριακού Τυπικού
δ) Προβληματισμοί για την σύνθεση αυτή σήμερα

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) παρακολουθούν μικρής διάρκειας βιντεοπροβολές με τις Ακολουθίες Τριθέκτης και Παννυχίδος του Ασματικού Τυπικού,
β) σε μικρής διάρκειας προβολές παρακολουθούν έναν πανηγυρικό Εσπερινό ή Απόδειπνο και εντοπίζουν τη διαφορά των δύο Τυπικών. Στο Ασματικό Τυπικό το Ψαλτήριο δομείται σε αντίφωνα και ψάλλεται απ' όλο τον λαό κατά στίχους. Στο Μοναχικό Τυπικό το Ψαλτήριο δομείται σε μεγάλες ενότητες-Καθίσματα και αναγιγνώσκεται. Όπου υπάρχει ψαλμωδία ψάλλει ένας ή συμπάλλον δύο ή τρεις ιεροψάλτες το ίδιο μέλος και οι λοιποί ισοκρατούν,
γ) μεταβαίνουν στον Ορθόδοξο Ναό και σε συνδυασμό με τους Ιερείς και τους Ιεροψάλτες αποδίδουν σύντομα, αργόσύντομα ή απαγγέλλουν αναγνώσματα ή αποδίδουν ένα αποστολικό ανάγνωσμα για την καλύτερη κατανόηση του μοναστηριακού Τυπικού.

7η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Καιροί προσευχής του Νυχθημέρου

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να γνωρίζουν την ιστορική αφηγηρία, τη δομή και την εξέλιξη των Ακολουθιών του Νυχθημέρου τόσο στην ασματική όσο και στην μοναστηριακή μορφή τους,
- β) να μελετούν το τελετουργικό και να κατανοούν τον συμβολισμό και το θεολογικό περιεχόμενο των επιμέρους στοιχείων των Ακολουθιών του Νυχθημέρου (η υποδοχή του φωτός π.χ. στον Εσπερινό και οι Αίνοι στον Όρθρο),
- γ) να συγκρίνουν και να αξιολογούν τις λειτουργικού και τελετουργικού χαρακτήρα διαφορές μεταξύ των Ακολουθιών του Ασματικού και του Μοναχικού Τυπικού.

Περιεχόμενα

α) Ασματικές Ακολουθίες:

Ασματικός εσπερινός

Ασματικός Όρθρος

Τριθέκτη

Παννυχίδα

β) Μοναχικές Ακολουθίες:

Εσπερινός

Απόδειπνο (Μεγάλο και Μικρό)

Μεσονυκτικό

Όρθρος

Ώρες

γ) Άλλες Μοναχικές Ακολουθίες:

Εικοσιτετράωρο Ωρολόγιο

Ακολουθία των Τυπικών

Αγρυπνία

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) οργανώνουν επίσκεψη σε Ορθόδοξο Ναό, προκειμένου να ακούσουν και να λάβουν μέρος σε κάποια από τις Ακολουθίες του Νυχθημέρου, Εσπερινό, Απόδειπνο, Όρθρο,
- β) ασκούνται κατ' άτομο ή κατά ομάδες στην ανάγνωση του Ψαλτηρίου και την ψαλμωδία απλών τροπαρίων των Ακολουθιών του Νυχθημέρου,
- γ) παρουσιάζουν κατά ομάδες τα κείμενα που καταγράφουν την τάξη και τους συμβολισμούς των Ακολουθιών του Νυχθημέρου. Χαρακτηριστική πηγή το έργο του αγίου Συμεών Θεσσαλονίκης,
- δ) συνεργάζονται με τους ιεροψάλτες για την εκμάθηση στοιχείων του Τυπικού των Ακολουθιών του Νυχθημέρου.

8η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Τελετουργικά στοιχεία των Ιερών Ακολουθιών

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να γνωρίζουν ποια στοιχεία οικοδομούν την τάξη κάθε Ακολουθίας, με ποια σειρά και για ποιο λόγο προσδιορίζεται η εναλλαγή αυτών των στοιχείων,
- β) να αναγνωρίζουν και να εκτιμούν τον ρόλο και την σπουδαιότητα του διακόνου ως διεντολέα της σύναξης και ρυθμιστή των παραγγελμάτων που συμβάλλουν στην ευρυθμία και την ευταξία της λειτουργικής Ακολουθίας,
- γ) να μελετούν και να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίον ο πιστός συμμετέχει δια του σώματος στα λειτουργικά και τελετουργικά δρώμενα - Ποιος ο συμβολισμός της κάθε πράξης.

Περιεχόμενα

- α) Ο τρόπος έναρξης των ακολουθιών
- β) Προσφορά θυμιάματος
- γ) Ψαλμοί, Αναγνώσματα, Ευχές
- δ) Ύμνοι και Ωδές
- ε) Διακονικά παραγγέλματα και ιερατικές ευλογίες
- στ) Η στάση του σώματος στις ιερές Ακολουθίες (όρθιο σχήμα, γονυκλισία, προσκύνηση, μετάνοιες)
- ζ) Τρόπος Απολύσεως

Ενδεικτικές Δραστηριότητες

Οι μαθητές/τριες:

- α) συζητούν με βάση τα λειτουργικά Τυπικά για το νόημα και τη σπουδαιότητα της σειράς με την οποία δομούνται οι Ακολουθίες,
- β) συμμετέχουν στη Θεία Λειτουργία ή κάποια άλλη Ακολουθία και καταγράφουν τα στοιχεία που τους κάνουν εντύπωση. Συζητούν επίσης με τον ιερέα ή τον διάκονο για τις ιερατικές ευλογίες και τα διακονικά παραγγέλματα που απευθύνονται στον λαό,
- γ) παρατηρούν και σχολιάζουν την κίνηση του σώματος όταν οι πιστοί και κυρίως οι μοναχοί π.χ. ασπάζονται τις εικόνες, τότε και γιατί γονυκλιτούν και τότε και γιατί το σώμα είναι σε όρθια θέση.

9η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Το Μυστήριο της Ιερωσύνης

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να γνωρίζουν τους τρεις βαθμούς της Ιερωσύνης και την κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας τάξη χειροτονίας σε κάθε βαθμό,
- β) να κατανοούν τις επιμέρους τελετουργικές πράξεις κατά τη χειροτονία, αλλά και το βαθύτερο νόημά τους, όπως π.χ. την «προσαγωγή», το «Άξιος», την «παρακαταθήκη» κ.α.
- γ) να ξεχωρίζουν τις χειροτονίες που γίνονται εντός της Λειτουργίας από τις χειροθεσίες που γίνονται εκτός αυτής και αφορούν τους μοναχούς και τους κατώτερους κληρικούς (αναγνώστες, υποδιακόνους).

Περιεχόμενα

- α) Οι βαθμοί της Ιερωσύνης
- β) Ο ιερέας ως τελετουργός των Μυστηρίων
- γ) Χειροτονίες:
 - Διακόνου
 - Πρεσβυτέρου
 - Επισκόπου
- δ) Χειροθεσίες:
 - Υποδιακόνου
 - Αναγνώστου ή Ιεροψάλτου
 - Ρασοφορίας σε μοναχό ή μοναχή
 - Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) προβάλλουν τις χειροτονίες και των τριών βαθμών σε σύντομη διάρκεια βίντεο
- β) μελετούν μέσα από την τέχνη της αγιογραφίας τον τρόπο χειροτονίας κυρίως του Επισκόπου, αλλά και την ενδυμασία του αρχιερέα διαχρονικά
- γ) οργανώνουν την παρουσία τους σε Θεία Λειτουργία κατά την οποία τελείται κάποια χειροτονία. Μπορούν έτσι να έχουν προσωπική εμπειρία και εποπτική μετοχή στα σχετικά με την χειροτονία τελούμενα

10η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Θεία Λειτουργία διαφόρων λειτουργικών Παραδόσεων

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να έχουν σαφή γνώση των αρχαίων ευχαριστιακών προτύπων και των Λειτουργιών διαφορετικών λειτουργικών Παραδόσεων, όπως της Λειτουργίας των Αποστολικών Διαταγών, του αγίου Μάρκου, του αγίου Ιακώβου, του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου και οπωσδήποτε των Λειτουργιών του Βυζαντινού λειτουργικού τύπου,
- β) να συγκρίνουν τις εν λόγω Λειτουργίες μεταξύ τους και να εντοπίζουν τα ιστορικά, πολιτισμικά και τελετουργικά δεδομένα που αποτυπώνονται στην κάθε μια από αυτές,
- γ) να αναλύουν επαρκώς τις θείες Λειτουργίες του Βυζαντινού Τύπου, το πώς διαμορφώθηκαν, πώς δομούνται, πότε τελούνται και γιατί κυριάρχησαν σε όλο τον ορθόδοξο χώρο.

Περιεχόμενα

- α) Αρχαϊκή μορφή της θείας Λειτουργίας
- β) Θείες Λειτουργίες του Βυζαντινού Τύπου
Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου
Μεγάλου Βασιλείου
Προηγιασμένων Δώρων
- γ) Θείες Λειτουργίες άλλων Λειτουργικών Τύπων
Αποστολικών Διαταγών (Αντιοχειανής παράδοσης)
Αγίου Ιακώβου (Ιεροσολυμητικής παράδοσης)
Αποστόλου Μάρκου (Αλεξανδρινής παράδοσης)

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) οργανώνουν, σε συνεργασία πάντοτε με τον ιερέα της Ενορίας και τους ιεροψάλτες, την τέλεση μίας ή περισσότερων από τις Λειτουργίες άλλων λειτουργικών παραδόσεων και στο τέλος σχολιάζουν τις ιδιαιτερότητες και τα τελετουργικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν,
- β) συμμετέχουν οι ίδιοι στην ανάγνωση των βιβλικών αναγνωσμάτων και στην ψαλμωδία των εν λόγω Λειτουργιών και διατυπώνουν στη συνέχεια τις εντυπώσεις και την εμπειρία τους,
- γ) καταγράφουν ομοιότητες και τελετουργικές διαφορές μεταξύ των κειμένων των Λειτουργιών όλων των λειτουργικών τύπων και τις προβάλλουν προς καλύτερη κατανόηση και εμπέδωση της πολυποίκιλης λειτουργικής πράξης της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

11η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Δομή, περιεχόμενο και τάξη των Λειτουργιών Ιωάννου Χρυσοστόμου και Μεγάλου Βασιλείου

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να γνωρίζουν την εξέλιξη των δύο Λειτουργιών, τους συγγραφείς τους, καθώς επίσης τις ομοιότητες, αλλά και τις διαφορές τους, τελετουργικές και θεολογικές,
- β) να γνωρίζουν για τον χρόνο τέλεσής τους και ιδιαίτερα για τη σύνδεση της Λειτουργίας του Μεγάλου Βασιλείου με την περίοδο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και την Παννυχίδα του Πάσχα,
- γ) να εμβαθύνουν στο περιεχόμενο και το νόημα των προπαρασκευαστικών για τη Θεία Λειτουργία στοιχείων (προετοιμασία του ιερέα, Ακολουθία της θείας Μεταλήψεως, τάξη του καιρού, ένδυση, προσκομιδή), αλλά και στα δύο βασικά μέρη, τη Λειτουργία του Λόγου και τη Λειτουργία των πιστών, στα οποία δομούνται οι Λειτουργίες αυτές του Βυζαντινού Τύπου.

Περιεχόμενα

- α) Προετοιμασία για τη Θεία Λειτουργία
 Προπαρασκευή του ιερέα (την παραμονή και ανήμερα)
 Ακολουθία της Θείας μεταλήψεως
 Ένδυση του ιερέα
 Προσκομιδή – Πρόθεση
 Προθυμίαση
 β) Η Λειτουργία του Λόγου
 Έναρξη
 Αντίφωνα – Τυπικά
 Μικρά Είσοδος
 Τρισάγιος Ύμνος
 Κήρυγμα
 Εκτενής
 Ευχές υπέρ των κατηχουμένων
 γ) Η Λειτουργία των πιστών
 Ευχές των πιστών
 Χερουβικός Ύμνος
 Μεγάλη Είσοδος
 Πληρωτικά
 Ο ασπασμός της αγάπης
 Το Σύμβολο της Πίστεως
 Η Αγία Αναφορά
 Η Θεία Κοινωνία
 δ) Ιερατικά Συλλείτουργα
 ε) Αρχιερατική Θεία Λειτουργία και Χοροστασία

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) Χρησιμοποιούν το λειτουργικό βιβλίο Ιερατικών και εντοπίζουν όλες τις ιδιαίτερες ακολουθίες:
 α) Ακολουθία Θείας Μεταλήψεως
 β) Ακολουθία Καιρού
 γ) Ένδυση ιερών αμφίων
 δ) Ευχή Νίψεως-Απαγγελία ειδικών στίχων ε) Ακολουθία της Προθέσεως
 στ) Τρόπος κοπής και εξαγωγής αμνού, μερίδας της Παναγίας, των ταγμάτων, του Επισκόπου, των ζώντων και των κεκοιμημένων
 β) Αναζητούν και παρουσιάζουν στην τάξη σύντομης διάρκειας βίντεο που να δείχνουν
 α) ένδυση ιερών αμφίων με τους ειδικούς στίχους,
 β) την νύψη των χειρών πρεσβυτέρου ή επισκόπου με το χερνιβόξεστον γ) την ακολουθία της Προθέσεως εναλλακτικά μεταβαίνουν στον ορθόδοξο χριστιανικό Ναό για να δουν τον ίδιο τον ιερέα να τελεί όλα τα ανωτέρω, όπως και αυτές τις Θείες Λειτουργίες στις οποίες συμμετέχουν και οι ίδιοι αναγιγνώσκοντας και ψάλλοντας,
 γ) φέρνουν στην τάξη πρόσφορα και ανά ομάδες συζητούν για να επιλέξουν τα καλύτερα που θα προσφέρουν στον ναό. Προηγείται συζήτηση κατά την οποία θεσπίζουν κριτήρια για την επιλογή τους.

12η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Δομή, περιεχόμενο και τάξη της Θείας Λειτουργίας των Προηγιασμένων Δώρων

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να γνωρίζουν για τα πρότυπα διαμόρφωσης της Προηγιασμένης και για τη σύνδεσή της με τον Εσπερινό και την Μεγάλη Τεσσαρακοστή,
 β) να προσδιορίζουν το τελετουργικό αυτής της Ακολουθίας,
 γ) να καταγράφουν και να αξιολογούν τα αρχαϊκά στοιχεία και τους συμβολισμούς της Λειτουργίας των Προηγιασμένων Δώρων.

<p>Περιεχόμενα</p> <p>α) Η ένταξη της Λειτουργίας των Προηγιασμένων Δώρων στο λειτουργικό Τυπικό της Μεγάλης Τεσσαρακοστής</p> <p>β) Θ΄Ωρα</p> <p>γ) Προοιμιακός και οι τρεις στάσεις των «Προς Κύριον».</p> <p>Μεταφορά των τιμών Δώρων από την Αγία Τράπεζα στην Πρόθεση</p> <p>δ) Ψαλμοί του Λυχνικού, τροπάρια, μικρή είσοδος</p> <p>ε) Αναγνώσματα, «Φως Χριστού φαίνει πάσι», «Κατευθυνθήτω η Προσευχή μου...»</p> <p>στ) Είσοδος των Τιμών Δώρων</p> <p>ζ) Θεία Κοινωνία</p>
<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:</p> <p>α) μελετούν κατά ομάδες το Τυπικό της Λειτουργίας των Προηγιασμένων Δώρων,</p> <p>β) συμμετέχουν σε αυτήν κατά την τέλεσή της στην Ενορία,</p> <p>γ) συζητούν με τον ιερέα και τους ιεροψάλτες τις επιμέρους πτυχές του συγκεκριμένου τελετουργικού.</p>
<p>13η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Τα Μυστήρια του Βαπτίσματος και του Χρίσματος</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα</p> <p>Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να κατανοούν τη λειτουργική και τελετουργική εξέλιξη και διαμόρφωση των Μυστηρίων του Βαπτίσματος και του Χρίσματος,</p> <p>β) να γνωρίζουν την τάξη του Βαπτίσματος και του Χρίσματος κατά την αποστολική και μεταποστολική εποχή αλλά και την μετέπειτα εξέλιξή του,</p> <p>γ) να αναγνωρίζουν τις προβαπτισματικές και μεταβαπτισματικές Ακολουθίες,</p> <p>δ) να προσεγγίζουν γνωστικά και να επισημαίνουν τα σχετικά με το βάπτισμα των ενηλίκων, το βάπτισμα των νηπίων και το τελούμενο εντός της θείας Λειτουργίας βάπτισμα.</p>
<p>Περιεχόμενα</p> <p>α) Ιστορικές και θεολογικές προϋποθέσεις</p> <p>β) Προβαπτισματικές Ακολουθίες</p> <p>Της 1ης ημέρας από της γεννήσεως του παιδιού</p> <p>Της 8ης ημέρας, δηλ. της ονοματοδοσίας</p> <p>Της 40ης ημέρας, δηλ. του Εκκλησιασμού του παιδιού</p> <p>Τα της Κατηχήσεως (εξορκισμοί, απόταξη, σύνταξη, ομολογία πίστεως)</p> <p>γ) Το κυρίως Βάπτισμα</p> <p>«Ευλογημένη η Βασιλεία...»</p> <p>Ειρηνικά</p> <p>Ευχή καθαγιασμού του ύδατος «Μέγας ει Κύριε...»</p> <p>Ευχή Επορκιστού Ελαίου «Δέσποτα Κύριε...»</p> <p>Χρήση με Επορκιστό έλαιο ολοσώμως</p> <p>Βάπτισμα με τριπλή κατάδυση - ανάδυση</p> <p>δ) Χρίσμα</p> <p>Ευχή του Χρίσματος</p> <p>Ένδυση</p> <p>Χρήση σταυροειδώς στα διάφορα μέρη του σώματος</p> <p>Επίδοση σταυρού</p> <p>Ιερός Χορός</p> <p>Αναγνώσματα</p> <p>ε) Μεταβαπτισματικές Ακολουθίες</p> <p>Τριχοκουρία</p> <p>Απόλουση</p> <p>στ) Βάπτισμα Ανάγκης</p> <p>ζ) Βάπτισμα και θεία Λειτουργία</p> <p>η) Διάγραμμα της Ακολουθίας του αγίου Βαπτίσματος</p>

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) εποπτικά παρακολουθούν σε προβολές μικρής διάρκειας πώς γίνονται οι προβαπτισματικές Ακολουθίες, η Βάπτιση και το Χρίσμα, αλλά και οι μεταβαπτισματικές πράξεις,
- β) εντοπίζουν τα κείμενα της Βάπτισης και του Χρίσματος στο Ευχολόγιο, τα μελετούν και διατυπώνουν ερωτήματα για τις τυπικές διατάξεις και τα διάφορα δρώμενα,
- γ) παρακολουθούν σε προβολή το πώς γίνεται το άγιο Μύρο στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και αναζητούν πληροφορίες για όλα τα αρώματα με τα οποία δημιουργείται το Μύρο,
- δ) μελετούν τα κείμενα των προβαπτισματικών και μεταβαπτισματικών Κατηχήσεων (κυρίως των Κυρίλλου Ιεροσολύμων και Ιωάννου Χρυσοστόμου) και καταγράφουν ανά ομάδες τα τελετουργικά στοιχεία και το νόημα που αποδίδουν σε αυτά οι εν λόγω παλαιές πηγές της Εκκλησίας.

14η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Το Μυστήριο του Γάμου

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να γνωρίζουν ότι η ιερολογία του Γάμου υπήρχε πάντοτε στη ζωή της Εκκλησίας, στο πλαίσιο της θείας Ευχαριστίας, και ότι αργότερα ο Λέων Στ' ο Σοφός ανύψωσε σε θεσμό του αστικού δικαίου την ιερολογία για όλους τους χριστιανούς,
- β) να κατανοούν ότι για διάφορους λόγους η ιερολογία αποσυνδέθηκε από τη Θεία Λειτουργία τον 12ο αιώνα και παρέμεινε μόνο το κοινό ποτήριο,
- γ) να εντοπίζουν τα σύμβολα του Γάμου: βέρες-δακτυλίδια, στέφανα, λαμπάδες, άρμοση χειρών, χορός του Ησαΐα, κοινό ποτήριο,
- δ) να συνειδητοποιούν ότι ο γάμος ως μυστήριο έχει την ιδιαίτερη ευλογία να καλλιεργεί την ενότητα του ζεύγους και να αναδεικνύει τη σχέση αγάπης Χριστού και Εκκλησίας στην οικογένεια.

Περιεχόμενα

- α) Ιστορία της Ιερολογίας του Γάμου
- β) Ακολουθία των Μνήστρων-Αρραβώνα: Δομή, τάξη, συμβολισμός
- γ) Ακολουθία του Γάμου: Δομή, τάξη, συμβολισμός,
- δ) Ακολουθία εις δίγαμον
- ε) Γάμος στο πλαίσιο της θείας Λειτουργίας
- στ) Παρεκτροπές του μυστηρίου του Γάμου (σε κτήματα, ειδυλλιακά μέρη κ.τ.λ., Διπλά μυστήρια: Γάμος και Βάπτιση, μίαν νεωτερική συνήθεια που γεννά πολλά λειτουργικά προβλήματα στην ευταξία της λατρείας)
- ζ) Διάγραμμα της ακολουθίας του γάμου

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) παρακολουθούν μέσω προβολής μικρής χρονικής διάρκειας την ιερολογία του Γάμου και παρατηρούν τα κεντρικά τελετουργικά σημεία του Μυστηρίου,
- β) μελετούν το κείμενο της Ακολουθίας του Γάμου από το Ευχολόγιο και σχολιάζουν τις σχετικές τυπικές Διατάξεις, αλλά και τις κατά τη γνώμη τους πιο ενδιαφέρουσες λέξεις - έννοιες από τα αναγνώσματα και τις ευχές της Ακολουθίας,
- γ) εντοπίζουν ένα Πατερικό κείμενο, όπως π.χ. αυτό του αγίου Συμεών Θεσσαλονίκης, και ένα σύγχρονο και καταγράφουν το περιεχόμενο των συμβόλων της Ακολουθίας αυτής,
- δ) αναζητούν την ευκαιρία και τη δυνατότητα παρουσίας τους στο Μυστήριο του Γάμου τελούμενο κατά τη διάρκεια της θείας Λειτουργίας,
- ε) Οι μαθητές μελετούν τα λειτουργικά κείμενα σε δίγαμο και τρίγαμο και εντοπίζουν τις λειτουργικές διαφορές από την ιερολογία του πρώτου γάμου.

<p>15η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Το Μυστήριο της Μετανοίας - Εξομολογήσεως</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να αναφέρουν ότι το μυστήριο της εξομολόγησης είναι μια δωρεά και ταυτόχρονα παρηγοριά που έδωσε ο Θεός στον άνθρωπο, β) να επισημαίνουν ότι το μυστήριο της μετανοίας ασκείται από τον ιερέα που έχει το χάρισμα της ιερωσύνης και την εντολή του δεσμείν και λύειν, γ) να αναγνωρίζουν ότι η εξομολόγηση τελείται στον Ιερό Ναό, όπου ο εξομολογούμενος λαμβάνει την συγχώρεση. Ορατό σημείο αυτού είναι η συγχωρητική ευχή που διαβάζεται από τον ιερέα, ο οποίος φέρει το επιτραχήλιό του στο κεφάλι του εξομολογούμενου, δ) να κατανοούν ότι η εξομολόγηση μπορεί να γίνει σε έκτακτες περιπτώσεις και εκτός ναού ε) να γνωρίζουν ότι η ακολουθία της εξομολογήσεως υπάρχει στο Ευχολόγιο (μικρό και μεγάλο).</p>
<p>Περιεχόμενα α) Ιστορικές προϋποθέσεις β) Η Ακολουθία της Εξομολογήσεως σύμφωνα με το Ευχολόγιο γ) Συντετμημένη μορφή της Ακολουθίας. Πώς γίνεται στην ενοριακή πράξη (Παρεκτροπές μυστηρίου εξομολογήσεως: αιτήματα μόνο για ανάγνωση συγχωρητικής ευχής χωρίς εξαγόρευση και εκδήλωση μετανοίας)</p>
<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες: α) εντοπίζουν στο Ευχολόγιον την ακολουθία εις εξομολογούμενον, την μελετούν και την συζητούν, β) συνθέτουν ένα παζλ με φωτογραφίες που δείχνουν το πώς γίνεται το μυστήριο της εξομολογήσεως, γ) μεταβαίνουν στον Ναό όπου και τους εξηγεί το μυστήριο της εξομολογήσεως ένας έμπειρος πνευματικός.</p>
<p>16η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Το μυστήριο του Ευχελαίου</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να εντάσσουν το Ευχέλαιο στα μυστήρια της Εκκλησίας που τελείται από ορθόδοξο κανονικό ιερέα στον Ναό ή και στις οικίες των πιστών, β) να γνωρίζουν ότι επιτελείται κυρίως για τις ασθένειες, σωματικές και ψυχικές, γ) να διακρίνουν ότι επιτελείται μόνο για τον πάσχοντα άνθρωπο και όχι για την άλογη κτίση, δηλ. ζώα, φυτά, ούτε για άλλους λόγους, δ) να αντιλαμβάνονται ότι το αίτημα των πιστών για Ευχέλαιο θα πρέπει να είναι αντικείμενο διερεύνησης από τους Ιερείς, διότι συχνά ακατήχητοι πιστοί ζητώντας Ευχέλαιο εννοούν άλλα πράγματα, ε) να κατανοούν ότι το Ευχέλαιο δίνει την θεραπεία στους ασθενείς με την προϋπόθεση της πίστης,στ) να γνωρίζουν ότι το μυστήριο του Ευχελαίου στηρίζεται Αγιογραφικά στην επιστολή του Ιακώβου (κεφ. 5, 14-15) και είναι προϊόν μακράς εξέλιξης. Από τον 11ο αιώνα διαμορφώνεται σταδιακά η Ακολουθία με επτά Ιερείς, επτά αναγνώσματα και επτά ευχές (το λεγόμενο επταπάπαδο).</p>
<p>Περιεχόμενα α) Ιστορική εξέλιξη β) Πότε και γιατί τελείται το Ευχέλαιο γ) Δομή, τάξη και συμβολισμοί Λειτουργικά έκτροπα του μυστηρίου του Ευχελαίου</p>
<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες: α) αναζητούν στο Ευχολόγιον την ακολουθία του Ευχελαίου, την μελετούν και εντοπίζουν το επταδικό Αποστολο-Ευαγγέλιο και τις επτά ευχές, β) αφού διασαφήσουν το πότε, πώς και πού τελείται το Ευχέλαιο, προσπαθούν να το διακρίνουν από τον Αγιασμό ή άλλα μυστήρια και ακολουθίες, γ) συμμετέχουν σε ένα Ευχέλαιο στην Ενορία και ο εφημέριος του Ναού ή ο υπεύθυνος της Νεότητας τους εξηγεί τα δρώμενα κατά την τέλεση του Ευχελαίου.</p>

17η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Νεκρώσιμα Τελετουργικά

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να επισημαίνουν ότι στο Ευχολόγιο της Εκκλησίας υπάρχουν πολλές και διάφορες ευχές για ιδιαίτερες περιπτώσεις,
- β) να εντοπίζουν την ακολουθία σε ψυχορραγούντες και να αξιολογούν την ανακουφιστική δύναμη της προσευχής για τον ψυχορραγούντα και την παρηγορητική ενέργειά της στους συγγενείς,
- γ) να εντοπίζουν την Εξόδιο Ακολουθία και τα μνημόσυνα, να γνωρίζουν την ιστορική τους εξέλιξη και να αναγνωρίζουν την υπέροχη υμνογραφία αλλά και το βαθύτερο νόημα αυτών των Ακολουθιών.

Περιεχόμενα

- α) Ακολουθία σε ψυχορραγούντα
- β) Η εξόδιος νεκρώσιμη Ακολουθία: Ιστορική εξέλιξη και σημερινή τάξη γ) Ακολουθία των Μνημοσύνων
- δ) Τα Ψυχασάββατα

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) εντοπίζουν τις ακολουθίες στο Ευχολόγιον και τις μελετούν. Ιδιαίτερη προσοχή δίνουν στα κόκκινα γράμματα που αφορούν τυπικές διατάξεις που βοηθούν τον κληρικό να επιτελέσει σωστά τις ακολουθίες αυτές,
- β) Εποπτικά, με την χρήση του διαδικτύου, παρακολουθούν μια κηδεία ή ένα μνημόσυνο και σχολιάζουν τα τελετουργικά δρώμενα,
- γ) καταγράφουν τις προλήψεις και δεισιδαιμονίες που υπάρχουν στις περιπτώσεις αυτές και που συνιστούν λειτουργικά έκτροπα των Ακολουθιών.

18η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Μυστηριοειδείς τελετές

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

- α) να κατανοούν την Ακολουθία των Εγκαινίων ενός νέου Ναού. Συγκεκριμένα, μελετούν και παρατηρούν τα βιβλικά πρότυπα της Ακολουθίας, τη λιτάνευση των λειψάνων, την εντός της Θείας Λειτουργίας πλύση και ένδυση της Αγίας Τράπεζας, καθώς και τη χρήση του Ιερού Ναού από τον Επίσκοπο,
- β) να αναγνωρίζουν την Ακολουθία των Θυρανοιξίων και να την διακρίνουν απ' αυτήν των Εγκαινίων.

Περιεχόμενα

- α) Η τελετή των Εγκαινίων
- β) Ακολουθία θυρανοιξίων Ναού
- γ) Καθιέρωση αντιμηνσίου

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

- α) εντοπίζουν στο Ευχολόγιον την Ακολουθία των Εγκαινίων, την μελετούν με ιδιαίτερη έμφαση στα κόκκινα γράμματα για καλύτερη κατανόηση και εμπέδωση των επιτελουμένων λειτουργικών πράξεων,
- β) Εποπτικά, μπορούν να παρακολουθήσουν σε προβολή μικρής διάρκειας εγκαινία Ναού και αναλύουν τα κυριότερα στάδια του,
- γ) μεταβαίνουν στον ενοριακό ναό και ο εφημέριος κληρικός τους δείχνει ένα αντιμηνσίο, την Αγία Τράπεζα, καθώς επίσης σε ποιο μέρος βρίσκεται το φυτόν και τα καλύμματα της Αγίας Τράπεζας.

<p>19η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Περιστατικές Ευχές, Ακολουθίες και άλλες λειτουργικές πράξεις</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να αναφέρουν ποιες είναι οι Περιστατικές Ευχές και Ακολουθίες και για ποιον σκοπό γίνονται. Ειδικότερα, θα επισημαίνουν ότι ο Μικρός Αγιασμός π.χ. επιτελείται κάθε πρωτομηνιά για την ευλογία όλου του μήνα, αλλά και κατά την έναρξη ενός έργου ή την έναρξη σχολικής περιόδου για τον αγιασμό των εργαζομένων, των εκπαιδευτικών και των μαθητών,</p> <p>β) να αναγνωρίζουν ότι μεταξύ των εν λόγω Ευχών και Ακολουθιών είναι και αυτές που αναφέρονται στο περιβάλλον και την αιψόρο ανάπτυξη. Θα εμβαθύνουν έτσι στην αλήθεια ότι η Εκκλησία σέβεται το περιβάλλον ως δημιουργία του Θεού, ως χώρο επιβίωσης του ανθρώπου και ως έκφραση ευχαριστιακή στη δωρεά αυτήν του Τριαδικού Θεού,</p> <p>γ) να προσδιορίζουν και άλλες έκτακτου χαρακτήρα λειτουργικές πράξεις, όπως π.χ. είναι οι Παρακλητικοί Κανόνες, η μεταφορά της θείας μετάληψης για την κοινωνία ασθενούντων ή μελλοθανάτων, η τελετή αναστήλωσης των αγίων εικόνων την Κυριακή της Ορθοδοξίας κ.α.</p>
<p>Περιεχόμενα</p> <p>α) Ευχές σε διάφορες περιστάσεις του βίου των ανθρώπων</p> <p>β) Ο Μικρός Αγιασμός</p> <p>γ) Η Ακολουθία της Παρακλήσεως</p> <p>δ) Εξαγωγή αμνού κατά τη Μεγάλη Πέμπτη για τις περιστάσεις θείας μετάληψης</p> <p>ε) Η τελετή της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού στις 14 Σεπτεμβρίου κατά την εορτή της Σταυροπροσκυνησεως</p> <p>στ) Η τελετή της Αναστήλωσης των Εικόνων κατά την Κυριακή της Ορθοδοξίας</p>
<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:</p> <p>α) μεταβαίνουν στον Ναό, όπου ο ιερέας επιτελεί μία από τις παραπάνω ακολουθίες, επεξηγώντας όλες τις τελετουργικές πράξεις του,</p> <p>β) εντοπίζουν το ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ το ΜΕΓΑ, λειτουργικό βιβλίο, στο οποίο περιέχονται όλες οι παραπάνω ακολουθίες,</p> <p>γ) μελετούν τα λειτουργικά κείμενα και προσπαθούν να εντοπίσουν τις τυπικές διατάξεις των ιερών ακολουθιών,</p> <p>δ) εναλλακτικά μπορούν μέσω διαδικτύου να παρακολουθήσουν μία ή περισσότερες ακολουθίες και να σημειώσουν τις τελετουργικές πράξεις του ιερέα. Έπειτα σχολιάζουν αν οι λειτουργοί έπραξαν σύμφωνα με τις τυπικές διατάξεις,</p> <p>ε) εντοπίζουν στο «ΤΥΠΙΚΟΝ» ή στο «ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΥΠΙΚΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ» όλες τις ετήσιες έκτακτες και περιστασιακές λειτουργικές ακολουθίες, τις μελετούν και τις καταγράφουν,</p> <p>στ) παρακολουθούν μία ή περισσότερες έκτακτες ακολουθίες και σχολιάζουν τις τελετουργικές πράξεις,</p> <p>ζ) μεταβαίνουν στην Ενορία και συζητούν με τον εφημέριο την διαδικασία προετοιμασίας της αποξήρασης του Αμνού της Μ. Πέμπτης βήμα - βήμα,</p> <p>η) μελετούν βαθύτερα τα εν λόγω ευχολογικά κείμενα και καταγράφουν τα σπουδαία ανθρωπολογικά και οικολογικά μηνύματα που περιέχονται σε αυτά.</p>
<p>20η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Ο Εορτολογικός κύκλος του Δωδεκαημέρου</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να γνωρίζουν την διαμόρφωση του εορτολογικού κύκλου του Δωδεκαημέρου, πότε αρχίζει, πότε τελειώνει, και ποια τα χαρακτηριστικά λειτουργικά και τελετουργικά δεδομένα,</p> <p>β) να κατανοούν την προεόρτια περίοδο των Χριστουγέννων, τις Κυριακές των προπατόρων και της προ Χριστού Γεννήσεως, το περιεχόμενο της νηστείας και την Ακολουθία των Ωρών,</p> <p>γ) να εμβαθύνουν στη λειτουργική και θεολογική σχέση Χριστουγέννων και Πάσχα,</p> <p>δ) να διερευνήσουν το νόημα του Μεγάλου Αγιασμού ως ανάμνηση του Μυστηρίου του Βαπτίσματος, αλλά και τον αγιασμό των υδάτων εκτός του Ναού ως έκφραση σεβασμού στην ιερότητα της φύσης του ύδατος</p> <p>ε) να προσεγγίζουν το προ των Θεοφανείων τελετουργικό, την απόδοση των δύο κύριων εορτών του, Δωδεκαημέρου, την εορτή της περιτομής του Κυρίου και την πλούσια υμνογραφία όλης αυτής της περιόδου.</p>

<p>Περιεχόμενα</p> <p>α) Προεόρτιος περίοδος των Χριστουγέννων</p> <p>β) Η εορτή των Χριστουγέννων και μεθεόρτιά της μέχρι την Απόδοση</p> <p>γ) Εορτή της περιτομής και του Μεγάλου Βασιλείου</p> <p>δ) Εορτή των Θεοφανείων και ο Μέγας Αγιασμός</p>
<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:</p> <p>α) ερευνούν τη σχέση της εορτής των Χριστουγέννων με την εορτή του αήττητου ήλιου της ειδωλολατρικής αρχαιότητας και εμβαθύνουν σε αυτά που συνδέουν τον χριστιανικό με τον αρχαίο κόσμο,</p> <p>β) ερευνούν λαογραφικά κείμενα και πηγές και αναζητούν στοιχεία για το κατά πόσο η λαϊκή παράδοση περιέχει μαρτυρίες για τη σχέση Χριστουγέννων και Πάσχα,</p> <p>γ) παρακολουθούν τον Εσπερινό των Χριστουγέννων και τον αγιασμό των Θεοφανείων και καταγράφουν τα συναισθήματα και τα εμπειρικά βιώματα των πιστών,</p> <p>δ) μελετούν βιβλικά, πατερικά και σύγχρονα επιστημονικά κείμενα και αντλούν πληροφορίες για τους τρεις μάγους, τους ποιμένες και το άστρο της Βηθλεέμ</p>
<p>21η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Λειτουργικός κύκλος του Τριωδίου</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα</p> <p>Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να ερμηνεύουν την εξέλιξη και διαμόρφωση της μακράς περιόδου του Τριωδίου,</p> <p>β) να διακρίνουν τις επιμέρους περιόδους του τριωδίου, τις Κυριακές δηλαδή Τελώνου και Φαρισαίου, Ασώτου, Κρίσεως ή Απόκρεω, Τυρινής, τις Κυριακές της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και της Μεγάλης Εβδομάδας,</p> <p>γ) να εντοπίζουν τις λειτουργικές και τελετουργικές ιδιορρυθμίες αυτού του εορτολογικού κύκλου.</p>
<p>Περιεχόμενα</p> <p>α) Η διαμόρφωση του Τριωδίου</p> <p>β) Προπαρασκευαστική περίοδος του Τριωδίου (Κυριακές Τελώνου και Φαρισαίου, Ασώτου, Κρίσεως ή των Απόκρεων, Τυρινής)</p> <p>γ) Η Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή</p> <p>δ) Η Αγία και Μεγάλη Εβδομάδα</p>
<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:</p> <p>α) συνεργάζονται για την μελέτη του φαινομένου των Τριωδίων Κανόνων, την γλωσσική και ποιητική τους αξία, τους υμνογράφους και τον τρόπο ψαλμωδίας τους,</p> <p>β) ερευνούν την ιστορική εξέλιξη και πνευματική σπουδαιότητα της νηστείας συγκρίνοντάς την με σύγχρονες περί δίαιτας και άσκησης του ανθρώπινου σώματος αντιλήψεις,</p> <p>γ) παρακολουθούν και συμμετέχουν ψάλλοντας σε σπουδαίες Ακολουθίες αυτής της περιόδου όπως είναι π.χ. ο Ακάθιστος Ύμνος και ο Μέγας Κανών. Εναλλακτικά μπορούν να προσεγγίσουν τα ποιήματα αυτά μέσω προβολών ή μέσω του διαδικτύου,</p> <p>δ) ερευνούν, μελετούν και παρουσιάζουν τα τελετουργικά δρώμενα της Μεγάλης Εβδομάδας.</p>
<p>22η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Λειτουργικός Κύκλος του Πεντηκοσταρίου</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα</p> <p>Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να γνωρίζουν για τα ιστορικά και τελετουργικά δεδομένα της εορτής του Πάσχα, την Παννυχίδα δηλαδή με τα βαπτίσματα στην αρχαία Εκκλησία, τα ασματικά στοιχεία και την υμνογραφία της εορτής της Ανάστασης καθώς και για την ιδιαιτερότητα της Διακαινησίμου Εβδομάδας,</p> <p>β) να προσεγγίζουν την υμνογραφία, το περιεχόμενο και τα τελετουργικά πρότυπα των Κυριακών του Πεντηκοσταρίου,</p> <p>γ) να κατανοούν την άλλη βιβλική εορτή, της Πεντηκοστής, και το νέο της περιεχόμενο, όπως αυτό προσλαμβάνεται από την Ορθόδοξη Εκκλησία. Στη συνάφεια αυτή ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει να αναλύσουν τον Εσπερινό της Πεντηκοστής με τα γονατίσματα, τα οποία παραπέμπουν σε προχριστιανικά νεκρικά έθιμα, με τις ξεχωριστές βέβαια ευχές να αναφέρονται στην Ανάσταση και τα έσχατα,</p> <p>δ) να αξιολογήσουν την ιστορία και το νόημα της εορτής των Αγίων Πάντων.</p>

<p>Περιεχόμενα</p> <p>α) Η Εορτή του Πάσχα β) Ο Εσπερινός της Αγάπης γ) Διακαινήσιμος Εβδομάδα δ) Οι Κυριακές του Πεντηκοσταρίου ε) Η Εορτή της Πεντηκοστής στ) Η Εορτή των Αγίων Πάντων</p>
<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:</p> <p>α) μελετούν μέσα από τα λειτουργικά Τυπικά και άλλες πηγές τα αρχαϊκά ασματικά πρότυπα της εορτής του Πάσχα, όπως είναι π.χ. η από κοινού είσοδος κλήρου και λαού στον Ιερό Ναό, η λαμπαδηφορία κ.α. β) ερευνούν το τελετουργικό της Διακαινησίμου Εβδομάδας και επισημαίνουν τη σημασία του για την κατά Χριστόν ζωή του ανθρώπου, γ) καταγράφουν και αναδεικνύουν τον υμνογραφικό πλούτο των Κυριακών του Πεντηκοσταρίου, δ) διερευνούν τα προχριστιανικά πρότυπα των γονυκλισίων της Πεντηκοστής και σχολιάζουν την αναφορά των λειτουργικών ευχών του Εσπερινού στην όγδοη και εσχατολογική ημέρα.</p>
<p>23η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Άλλες Δεσποτικές Εορτές</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα</p> <p>Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να κατανοούν την ιστορική εξέλιξη και ένταξη στο εορτολόγιο άλλων Δεσποτικών Εορτών πέρα από την Εορτή της Ανάστασης, β) να αξιολογούν την υμνογραφία, το τελετουργικό και το βαθύτερο για τη σωτηρία των ανθρώπων μήνυμα των εορτών αυτών, γ) να προσεγγίζουν τις λειτουργικές και τελετουργικές ιδιαιτερότητες των εν λόγω εορτών.</p>
<p>Περιεχόμενα</p> <p>α) Η Υπαπαντή του Κυρίου β) Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου γ) Η Μεταμόρφωση του Κυρίου δ) Η Ανάληψη ε) Οι Εορτές του Τιμίου Σταυρού (Η Ύψωση του Σταυρού)</p>
<p>Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:</p> <p>α) εργάζονται ομαδικά για την βαθύτερη έρευνα του υμνογραφικού στοιχείου των εν λόγω εορτών: γλωσσική, λειτουργική και θεολογική προσέγγιση, β) οργανώνουν τη συμμετοχή τους στους Εσπερινούς των Εορτών αυτών και καταγράφουν τις εμπειρίες τους, γ) καταγράφουν σε βίντεο την ύψωση του Τιμίου Σταυρού, την προβάλλουν στην τάξη και συζητούν έπειτα, για την επίδραση που έχει αυτή στην διαμόρφωση της λαϊκής ευσέβειας και πίστης.</p>
<p>24η Διδακτική Ενότητα (1 δίωρο): Θεομητορικός και αγιολογικός κύκλος</p>
<p>Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα</p> <p>Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>α) να αναφέρουν πώς και πότε διαμορφώθηκε ο θεομητορικός και αγιολογικός εορτολογικός κύκλος, β) να εντοπίζουν ποιες λειτουργικές και τελετουργικές ιδιαιτερότητες χαρακτηρίζουν τους δύο αυτούς εορτολογικούς κύκλους, γ) να διακρίνουν την κατηγοριοποίηση των αγίων, τη σημασία της εορτής των ιερών λειψάνων και το πνευματικό μέγεθος των εορτών των νεομαρτύρων.</p>

Περιεχόμενα

α) Θεομητορικός Κύκλος
Γενέσιον της Θεοτόκου
Εισόδια της Θεοτόκου
Κοίμηση της Θεοτόκου
β) Αγιολογικός Κύκλος
Εορτές Αγίων
Εορτές Οσίων
Εορτές Μαρτύρων
Εορτές Ιεραρχών
Εορτές Λειψάνων
Εορτές Νεομαρτύρων

Ενδεικτικές Δραστηριότητες Οι μαθητές/τριες:

α) εργάζονται ομαδικά για την μελέτη της υμνογραφίας των θεομητορικών εορτών: γλωσσική, λειτουργική και θεολογική προσέγγιση,
β) ερευνούν ανά ομάδες τις τάξεις των διαφόρων αγίων και καταγράφουν τα Απολυτικά που αντιστοιχούν σε κάθε κατηγορία,
γ) αναζητούν στα Μηναία τις εορτές που υπάρχουν για τις ανακομιδές των ιερών λειψάνων και καταγράφουν το νόημά τους μέσα από τη σχετική λειτουργική υμνογραφία,
δ) εντοπίζουν και παρουσιάζουν δύο εορτές νεομαρτύρων ανά περιοχή και αναζητούν τον ποιητή της Ακολουθίας τους.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Μαρούσι, 17 Σεπτεμβρίου 2020

Η Υπουργός

ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.
- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

- Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.
- Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

